

አእምሮ ኢትዮጵያ ገደል አፋፍ ላይ

በላይኛው አባተ (abatebelai@yahoo.com)

እንደሚታወቀው አንጎል ከጭንቅላት ውስጥ የሚገኘው የነርቭ ስጋ ሲሆን አእምሮ ደግሞ በዚህ ውስብስብ የነርቭ ስጋ ውስጥ ተነጥፎ እንደ ኮምፒዩተር ሶፍት ዌር የሚያስብ፣ የሚያስታውስ፣ የሚቀምር፣ የሚያሰላስል፣ የሚያመዛዝንና ውሳኔ የሚሰጥ በህሊና አፍት የተሸፈነ የሐሳብ ስለት ነው። ይህ የሐሳብ ስለትም የሥልጣኔ ምንጭ ነው። አእምሮ የስልጣኔ ምንጭ የሚሆነው አፍቱን(ህሊናን) ቀዶ ካልወጣ ብቻ ነው። በሌላ አነጋገር ሥልጣኔ በህሊና መገዛት ነው።

ለመሰልጠን የአእምሮን አፍት ወይም ህሊናን ማደርጀት ሊበቃ ይችላል። በስልጣኔ ለመበልጸግ ግን ህሊናን ካመደርጀትም በተጨማሪ የሐሳብ ስለትንም እንደ ቢላዎ ማስላት ያስፈልጋል። የሐሳብ ስለትን ወይም አእምሮን እንደ ቢላዎ ለማስላትም የተፈጥሮ፣ የቤተሰብ፣ የጎረቤት፣ የመንደር፣ የአገር፣ የአለም፣ የባህል፣ የሃይማኖትና የትምህርት ሞረጆችን መጠቀም ያሻል። አእምሮ ብሩክ ሆኖ ሲፈጠር፤ በመልካም ባህልና እምነት ሲግል፤ በትምህርትና በምርምር ሞረጅ ሲላግ እንደ ሰማይ እየሰፋ ይሄዳል። እንደ ሰማይ የሰፋ እአምሮ የተሸከመ ሕዝብ ያለፈውን፣ የአሁኑንና የወደፊቱን ትውልድ እያስተሳሰረ በሰላም ተከባብሮ ይኖራል። በህሊና በታሸገ ሰፊ አእምሮ የበለጸገ ሕዝብ የስርቆት፣ የቅጥፈት፣ የአጭበርባሪነት፣ የክፋትና የጭካኔ በሮችን ይከረክማል። በአእምሮ የበለጸገ ሕዝብ ከሰው ይልቅ ሰውነት ላይ፤ ከቋንቋ ይልቅ መግባቢያ ላይ፤ ከሃይማኖት ይልቅ እምነት ላይ ስለሚያተኩር ዘር ቆጠራን፣ ቋንቋ ምንዘራንና ሃይማኖት ጥንቆላን ይጸየፋል።

የአብዛኛው የኢትዮጵያ ሕዝብ አእምሮ በተፈጥሮ፣ በባህልና በሃይማኖት ተሞርዶ በስልጣኔ የበለጸገ ስለሆነ ዘር ሳይቆጥር፣ ቋንቋ ሳይመነዘርና ሃይማኖት ሳይጠነቁል ካለፖሊስ ሰው ከተፈጠረበት ጊዜ ጀምሮ ሲኖር ቆይቷል። አገዛዝ ባልነበረባቸው ጊዜያት እንኳን የህሊናን ግምጃ ለብሶ በስልጣኔ መበልጸጉን ለመለኮትም ሆነ ለአለም ሕዝብ አሳይቷል። ይህ በስልጣኔ የበለጸገ ሕዝብ አገዛዝ በተደጋጋሚ በርሐብ አለንጋ ሲገርፈውም ለመስረቅ እጆቹን ከሰው ንብረት ውስጥ ከመደል፤ ለመዝረፍም ቆመውን ወይም ቆንጨራውን ከማንሳት እየተቆጠበ በመኖር ላይ ይገኛል። እንደዚህ አይነት ስልጡን ሕዝብ ከኢትዮጵያ ውጪ ከቶ የት ይገኛል? ዳሩ ግን ይህ የሰፊ ሥልጣኔ እስከመቼ ይቆያል? ቤተክህነት በአጭበርባሪ ካህናት፤ ቤተመንግስት በነፍሱ-ገዳዮች፣ በሌቦችና፣ በቀጣፊዎች፤ የትምህርት ተቋማትም በክድሬዎችና በዲግሪ ሸማቾች ሲወረሩ ይህ በህሊና የመገዛት ቅዱስ ስልጣኔ እስከ መቼ ይዘልቃል?

አእምሯቸውን እንደ ሽቦ ያጨማደዱና ህሊናቸውን እንደሌጦ የገሸሰጡ ቀጣፊ፣ ከሐዲና፣ አረመኔ ግዥዎችን እያዩ ያደገ አእምሮ ከየት የመሪነት እውቀት ሊገበይ ይችላል? ነፍስ በማጥፋት፣ በመዝረፍ፣ በመስረቅ፣ በመቀማትና በጉቦ የናጠጡ ጉምቱ ከበርቱዎችን የተመለከተ አእምሮ ሰርቶ ማግኘትን ከየት ሊማር ይችላል? እውነት የተናገረ በችጋር ሲሰቃይ፣ ንብረቱን ሲቀማ፣ ሲሰደድ፣ ከስራ ሲባረር፣ ሲታሰር፣ ሲገረፍና ሲሞት ያዩ አእምሮ እንዴት ወደ እውነት ሊጠጋ ይችላል? አንድነትን፣ አገርን፣ ባንዲራንና ክብርን የወደደ በጥይት ሲበረቀስ የተመለከተ አእምሮ እንዴት ለአንድነት፣ ለአገርና ለክብር ሊቆም ይችላል? የዘር፣ የቋንቋና የሃይማኖት ክልል የሚገነቡ ፖለቲከኞችን ስብከት ሲሰማ የኖረ አእምሮ እንዴት ከሰው ይልቅ ሰውነት ላይ፣ ከቋንቋ ይልቅ መግባባት ላይ፣ ከሃይማኖት ይልቅ እምነት ላይ ሊያተኩር ይችላል?

ካባቸውን እንደ ካፖርት ደርበው፣ ቆባቸውን እንደ አክሊል ደፍተውና ጥምጣማቸውን እንደ አውሎ ንፋስ ቆልለው አስርቱ ቃላትን እንደ ዶሮ እየጫሩ ሲያፍርሱ የሚውሉ ካህናትን ሲያስተውል ያደገ አእምሮ በምን ተአምር በሃይማኖት ይታነጻል?

አእምሮ ኢትዮጵያ ገደል አፋፍ ላይ

ተበዳይ በዳይን ይቅርታ እሚያስጠይቅ "ሽማግሌ" እየተመለከተ የጎረመስ አእምሮ በምን ቋንቋ የሽማግልናን ትርጉም ሊረዳ ይችላል? ጉቦኝነት፣ አቃጣሪነት፣ ሎሌነት፣ ስርቆትና አድርባይነት የኑሮ ፈሊጦች በሆኑበት ማህበረሰብ ውስጥ ያደገ አእምሮ በምን ተአምር በሥነ-ምግባር ሊታነጽ ይችላል?

ጥላቻን በሚሰብክ ገለባ ሥርዓተ-ትምህርት ውስጥ ያለፈ አእምሮ እንዴት ፍቅር እሚያፈራ ዛፍ ሊሆን ይችላል? በእውቀትና በሥነ-ምግባር የተሳሉ ምሁራን ተነቅለው በድንቁርናና በምግባራ ብልሹነት የደለደሙ ካድሬዎች ከተተከሉበት የትምህርት ተቋም የዋለ አእምሮ በምን ሞረድ ሰልቶ ሊወጣ ይችላል? የአየው እጅጉን ሳይሆን የቆስጠንጢኖስ በርሄን ክፍለ-ትምህርት እንዲከታተል የተፈረደበት ተማሪ በምን ሙያ ሊመረቅ ይችላል?

ቤተ-መጽሐፍት ከሚሰሩበት ሳይሆን መጻሕፍት ለስኳር መጠቀሚያ በሚሸጡበት፣ የፍልስፍና ብራናዎች እየተሰረቁ በሚቸባቸቡበት አገር አእምሮ እንዴት በእውቀት ሊበለጽግ ይችላል? አለምን በጥበብ ያሸበረቀው ኢንተርኔት ተነፍሳት በጨለማ የሚደናበር አእምሮ እንዴት ብርሃን ሊያፈልቅ ይችላል? ዜናዎችንና ጠማሮችን የሚያቀርቡ ጋዜጦች፣ መጽሐፍት፣ ራዲዎዎችና ቴሌቪዥኖች ከሚታፈኑበት አገር አእምሮ በምን መልክ በሐሳብ ሊሰላ ይችላል? በሆኛቸው በሚያሰቡ ካድሬዎች የውሸትና የቅጥፈት ምራቅ የረጠበ አእምሮ በምን ሐሳብ በስሎ ጠማ ሊል ይችላል?

አንገቱን በላባ የገዘገዘን የቆሎ ተማሪ አይታ አንገቷን በቢላዋ እንደ ቀነጠሰችው ጠጣ ምእራባውያን የሚያደርጉት ሁሉ ስልጣኔ እየመሰላቸው ትያትር፣ ዘፈን፣ ዜማ፣ ዳንኪራና ስም ሳይቀር እንደ ተሰፋዩ አቢሶ አይናቸውን በጨው ታጥበው የሚገለብጡ ፊልም አዘጋጅችን፣ ተዋንያንን፣ ዘፋኞችንና ሌሎችንም በራሳቸው የሚያፍሩ ዜጎችን ሲመለከት የሚውል አእምሮ እንዴት በራሱ ሊተማመን ይችላል?

ለአእምሮ መሰላትና ለስልጣኔ መበልጸግ የሚያስፈልጉት እምነት፣ ባህል፣ ትምህርትና ምርምር አንጎላቸውን በብር ብሎች ባስበሉ ገዥዎችና "የሃይማኖት መሪዎች" ስልተደቆሱ፤ ቤተሰብና ማህበረሰብም በአንድ ለአምስት ተጠርጎፈው እንደ ጠላት በመፋጠጥ ላይ ስላሉ፤ የትምህርት ተቋማት የዲግሪ ሽማቾችና የቅል ማምረቻ ገደዎች ስለሆኑ፤ የተማርን ሰዎች አእምሮም ከአፎቱ ወጥቶ የቁርጥ መበያ ቢላዋ ስለሆነ፤ መጻሕፍት ለስኳር መጠቀሚያና ለአየር ባዩር ንግድ ስለዋሉ፤ ሕዝብም እውቀት እንደ ዓባይ ከሚወርድበት ኢንተርኔት ርቆ እንደ ሌሊት ወፍ ጨለማ ውስጥ በመኖሩ፤ ጋዜጣ፣ መጽሐትና መጻሕፍትን ማሳተም ወንጀል በመሆኑ፤ ሐሳቡን እሚገልጸውም እንደ እባብ በመቀጥጥ፣ በመገደል፣ በመታሰሩና በመሰደዱ፤ ቅጥፈት፣ ውሸት፣ አጭበርባሪነት፣ አድርባይነት፣ ባንዳነትና ሎሌነት በኑሮ ፈሊጥነት ስለተመረጡ አእምሮ ኢትዮጵያ ገደል አፋፍ ላይ ይገኛል። ስለዚህ አእምሮ ኢትዮጵያን ከመፈጥፈጥ የሚያደን ብልሐት እንድንፈጥር ይህ ዘመን ጠይቋል።

በሽታን ለመፈወስ የበሽታውን መንስኤ ማስወገድ እንደሚበጅ ሁሉ አእምሮ ኢትዮጵያን ከአፋፍ ለመመለስም አፋፍ ያደረሰትን ያልተባረከ "መንግስታዊ"ና "ሃይማኖታዊ" መዋቅሮች እንደዚሁም የእንጨት ሽበት ሽማግልናን ከሕብረተሰቡ እንደ ሙጅሌ ነቅሎ መጣል ያስፈልጋል። ነገር ግን መንስኤን በማስወገድ ብቻ የቆየ በሽታን ጠባሳ ለማዳን እንደማይቻል ሁሉ ከአፋፍ የሰነበተን አእምሮም ብልሹ መዋቅሮችን በማስወገድ ብቻ ማዳን አይቻልም። ስለዚህ የሐሳብ ስለትን አፎት ወይም ህሊናን የሚተካ ሕግና ደንብ በዚች ምድር ላይ ባይኖርም አእምሮ ኢትዮጵያን ገደል የሚሰዱትን ህሊና ቢሶች ለመቆጣጠር የሚከተሉትን ዓይነት ተቋማት በአገር ውስጥም ሆነ በውጪ ማቋቋም የሚጠቅም ይመስለኛል።

፩. የዘመናዊም ሆነ ሃይማኖታዊ ትምህርት መርሀ-ግብርን (curriculum) የሚያዘጋጅና የሚያሻሽል ተቋም

፪. የዘመናዊም ሆነ የእምነት ትምህርት ተቋማት በአካልና በአእምሮ የዳበረ ዜጋ ለማፍራት የተዘጋጁ መሆናቸውን የሚከታተል ተቋም (Institution Credentialing Agency)

፫. ከዘመናዊም ሆነ ከእምነት የትምህርት ተቋማት የሚወጡ ባለሙያዎችን የሙያ ብቃት የሚፍትሽ መመዘኛ አዘጋጅ ተቋም (Certification and Re-certification Committee)

፬. ጠቃሚ የሆኑ ባህሎችን እንዲሰፋፉ ጎጅ ባህሎችን ደግሞ እንዲወገዱ ጥረት የሚያደርግ የባህል ምርምር ተቋም

፭. በሙያቸውም ሆነ በሌላ ዘርፍ ለእድገትና ብልጽግና ላቅ ያለ አስተዋጽኦ ያበረከቱ ዜጎችን የክብር ማእረግ የሚሰጥና በአንጻሩም ሙያቸውን ለአሰባዊ ድርጊት መፈጸሚያ ያዋሉትን ደግሞ በህይወት እያሉም ሆነ ካለፉ በኋላ ክብራቸውንም ሆነ ማእረጋቸውን የሚገፍ አካል

፮. ወንጀለኞችን በአገር ውስጥም ሆነ በሌሎች አገሮች ፍርድ ቤቶች የሚያቅርብ አካል

፯. የንስሐ ተቀባይና የምግባር ማስተካከያ ተቋም (confession and redemption institution)

አእምሮ ኢትዮጵያ ገደል አፋፍ ላይ

ተመሳሳይ ጽሑፎች፡-

- ፩. ድንጋይን የሚያናግረው ውኃ ነው <http://www.abugidainfo.com/amharic/wp-content/uploads/2012/12/dengay-21.pdf>
- ፪. ሰው ምንድን ነው? www.addisvoice.com/article/sew2.pdf
- ፫. ደግነትና ክፋት ምንድን ናቸው? <http://www.quatero.net/meta/GoodandEvil.pdf><http://>
- ፬. ሙያን እንደ ሹካ www.abugidainfo.com/amharic/wp-content/uploads/2010/08/muyya.pdf
- ፭. አባ ባህሩ ናፈቁኝ <http://addisvoice.com/amh/AbaBahiru.pdf>
- ፮. ኮፍያ እንበልሽ ባርኔግ <http://www.abugidainfo.com/amharic/wp-content/uploads/2011/12/barnetta.pdf>
- ፯. ምንድነው ምንኩስና? <http://www.abugidainfo.com/amharic/wp-content/uploads/2010/11/minkussina-1.pdf>
- ፰. ሰማይ አይታረስ ካህን አይክሰስ <http://www.abugidainfo.com/wp-content/uploads/2014/08/kahin.pdf>
- ፱. ስም አውጥላኝ http://www.abugidainfo.com/amharic/wp-content/uploads/2010/05/sim_awutu.pdf
- ፲. ብጹዓንና ቅዱሳንን ያያችሁ! <http://www.abugidainfo.com/amharic/wp-content/uploads/2013/04/qiddusan-1.pdf>
- ፲፩. ድንጋይን ዳቦ ብሎ መጥራት ይብቃን <http://addisvoice.com/wp-content/uploads/2014/10/dingayn-dabo-malet-yibkan.pdf>

አመሰግናለሁ።

ጥር ሁለት ሺ ሰባት ዓ.ም.